



Андріана НАДОПТА

**РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ,
НАУКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
ТА ЦЕРКВИ У ФОРМУВАННІ
ТА СТАНОВЛЕННІ
УКРАЇНСЬКОГО
ЕТНОГРАФІЧНОГО
МУЗЕЙНИЦТВА ГАЛИЧИНИ
кінця ХІХ — 30-х рр. ХХ ст.**

У статті проаналізована подвижницька діяльність громадськості Галичини щодо збереження пам'яток української культури. Величезну роботу в цьому напрямку проводили НТШ, товариства «Просвіта», «Рідна школа», церковні діячі та регіональні музейні товариства Галичини. Розкривається їх роль і значення у формуванні українського етнографічного музейництва Галичини в досліджуваний період.

Ключові слова: наукове товариство, музейне товариство, музей, етнографічна збірка.

© А. НАДОПТА, 2012

Історія наукових і культурно-освітніх товариств та Церкви привертала увагу багатьох дослідників, однак ні в українській, ні в зарубіжній історіографії немає спеціального дослідження, предметом наукового інтересу яких була б їх музейницька діяльність. Це у 1930-х рр. з'явилася низка публікацій, присвячених діяльності музейних товариств. Серед робіт на цю тему слід назвати статті М. Скорика [74, с. 3—18], І. Крип'якевича [45, с. 91—92], К. Добрянського [25, с. 3], Фр. Коковського [42, с. 262—264], Р. Гарасимчука [19, с. 4], Фр. Гебеля [20, с. 4] та інших. Окремі аспекти обраної теми висвітлено у працях І. Свенціцького [69, с. 18—24; 70, 79 (I) с., іл.], В. Мудрого [54, 19 с.], Г. Скрипник [75, 304 с.: іл.], Т. Гонтар [22, с. 417—427], А. Козицького [41, с. 467—477], О. Сидора [72, с. 5—33; 73, с. 153—158].

Кінець ХІХ — 30-ті рр. ХХ ст. — період суперечливих історичних подій в історії Галичини. Важливими складовими, що визначали цей процес, були відсутність самостійної української держави, політика Австро-Угорщини, Польщі й Росії щодо державницьких прагнень українців. Трактують польським населенням території Галичини як історично польських земель, колонізаторська політика Австро-угорського уряду та економічна відсталість краю практично зводили нанівець ті правові умови для розвитку українців, що їх гарантувала галичанам австрійська конституція. У статті 19 «Закону про загальні права громадян» зазначалося, що всі нації держави рівні у правах, кожна з них має беззастережне право на збереження й плекання власної національності та мови. Відомий австрійський історик Еріх Цьольнер вважає, що саме ця стаття та коментар до неї були «визначальними» для всього права національностей в Австрійській державі [80, с. 401]. Таким чином, толерантна урядова політика, принаймні на правовому рівні, забезпечувала можливості українцям Галичини політичної, організаційної та культурної діяльності, яких вони не мали в самодержавній Росії.

Піднесенню національного життя в краї сприяли українські наукові й культурні установи, товариства та об'єднання, що ставали виразниками української національної ідеї не тільки для Галичини, а й для всієї України. Новостворені товариства великого значення надавали культурно-освітній роботі серед найширших верств населення, в якій істотно місце посідала й музейна справа. Саме така праця зі збереження історичної пам'яті, національних традицій,

пам'яток історії та культури українського народу утверджувала національну цінність народної традиційної культури, ставала «одним із засобів і показників протидії, рухом опору проти асиміляторського наступу чужоземних поневолювачів» [39, с. 198].

Важливою подією суспільно-політичного життя Галичини другої половини XIX ст. стало заснування в 1868 р. у Львові товариства «Просвіта». Одним із фундаторів новоствореного товариства та його першим головою був відомий громадський діяч, педагог, журналіст і композитор Анатоль Вахнянин.

Важко оцінити значення «Просвіти» у громадському та політичному житті української спільноти, у піднесенні культурно-освітнього й економічного рівня українців. Василь Мудрий ще в 1928 р. слушно зауважив: «Просвіта» є в нас тією установою, з існуванням і розвитком якої довший час було тісно зв'язане ціле відродження тієї вітки українського народу, що жила в Австрії. Та були і такі часи, коли «Просвіта» була самотнім центром українського національного руху і єдиним джерелом, з якого швидко розвивалася важка хвиля національного відродження по всій українській землі» [54, с. 11].

Згідно з першим статутом, «Просвіта» — науково-освітнє товариство, яке мало збирати та видавати народні пісні, казки, перекази, усе, що уможливило вивчення народу, його історію, а також популярні твори з усіх розділів науки у відповідності з поняттями народу, його потребами» [40, с. 15]. Ширшу культурно-освітню роботу передбачав статут 1912 р. Окрім видання книг, основні напрямки діяльності товариства охоплювали організацію читалень, книгозбірень, музеїв, найрізноманітніших курсів та аматорських гуртків, створення театру, проведення краєзнавчих походів тощо. Однак через обмежені матеріальні можливості товариства його діяльність була зосереджена на поширенні освіти, на ліквідації серед населення Галичини, головню сільського, тотальної неграмотності шляхом видання популярних книжок і організацій філій та читалень у містах і селах. Наукову діяльність «Просвіти» перейняло на себе Літературне товариство імені Шевченка, яке через три роки було засновано за участю просвітян.

Слід зазначити, що діяльність зі збирання та зберігання пам'яток української старовини стала тільки однією ланкою із загальної програми роботи то-

вариства. У 1868 р. при науково-освітньому товаристві «Просвіта» закладено музей. Основу збірки осередку становили етнографічні матеріали: 400 писанок, 24 предмети побуту, 3 музичні інструменти, дерев'яні різьблені вироби, цехові знаки. Крім того, до збірки входили пам'ятки з археології, нумізматики та понад 160 одиниць цінних рукописів і стародруків [71, с. 18].

На ґрунтовну музейну основу пам'яткоохоронна робота товариством «Просвіта» поставлена не була. Директор Національного музею у Львові Іларіон Свенціцький зазначав, що Товариство збирало тільки «принагідні музейні предмети» [71, с. 18], тому його збірка поповнювалася в основному випадковими надходженнями і станом на 1913 р. становила 984 пам'ятки [37, с. 75]. Саме тому «Просвіта» прийняла рішення про приєднання своєї збірки до Національного музею у Львові.

19 травня 1913 р. між товариством «Просвіта» та науковою фундацією було підписано акт про передачу музейної збірки у сталий депозит [71, с. 12]. 13 грудня 1913 р. на церемонії відкриття збірок Національного музею для громадського відвідування голова «Просвіти» Іван Кивелюк урочисто передав у його фонд збірку з музею товариства [40, с. 23]. За умовами депозиту, для збереження музейних пам'яток один представник від товариства «Просвіта» мав входити до складу Кураторії Національного Музею. У 1913 р. таким представником від «Просвіти» став о. Теодосій Лежигубський, у 1924 р. — відомий український педагог і публіцист Михайло Галушинський. У 1926 р. представник товариства «Просвіта» вчитель та громадський діяч Володимир Децикевич став навіть головою Кураторії Національного музею [37, с. 85].

На кінець XIX ст. терени Галичини стали центром консолідації зусиль знаних представників інтелігенції для національно-культурного відродження не тільки Галичини, а й усієї України. Під цим оглядом показовою є історія заснування у Львові Наукового товариства ім. Шевченка та музею при ньому. Літературне Товариство ім. Тараса Шевченка постало у Львові з ініціативи видатних діячів із Наддніпрянської України: відомого українського літератора та публіциста Олександра Кониського, колишнього кирило-мефодіївця Дмитра Пальчикова, поміщиці з Полтави Єлизавети Милорадович, а та-

кож видатного українського мислителя XIX ст. Михайла Драгоманова [38, с. 10].

11 грудня 1873 р. Галицьке Намісництво затвердило Статут Товариства імені Шевченка. Документ підписали і внесли на затвердження громадяни Австро-Угорщини Т. Барановський, М. Димет, С. Качала, М. Коссак, Л. Лукашевич, Ол. Огоновський, Ом. Огоновський, Ю. Романчук, К. Сушкевич [53, с. 260]. Усі вони й виступили засновниками товариства ім. Шевченка. На початку своєї діяльності Товариство не проводило наукових досліджень, однак його не можна вважати й суто літературним. Дослідниця Зінаїда Зайцева кваліфікує Товариство «як видавничу, культурно-просвітницьку установу, діяльність якої перетиналась з роботою раніше створеної «Просвіти» [30, с. 188].

Переломним для Товариства стає 1892 рік — рік, коли на загальних зборах установи ухвалено рішення про реорганізацію та перейменування його в Наукове товариство імені Шевченка (далі — НТШ). Згідно з чинним від 1867 р. «Законом про товариства», 16 листопада 1892 р. намісництво затвердило статут установи. На реорганізацію товариства галицькі діячі, зокрема Олександр Барвінський (видатний громадський діяч, а з травня 1893 р. — голова Наукового товариства ім. Шевченка), поклали значні сподівання. Адже, згідно з Конституцією Австрії, після двох років видавничої діяльності НТШ віденська адміністрація мала надати йому статус Української Академії Наук із відповідним фінансуванням [53, с. 264]. Зразком могли бути Празька та Краківська академії наук, які отримували субсидії від уряду. Цій меті була підпорядкована і наступна, 1898 р., зміна статуту, що мала максимально наблизити установу до академії західноєвропейських країн. Однак статусу академії Науковому товариству імені Шевченка офіційно ніколи не було надано. Товариство отримувало тільки незначні щорічні державні субсидії, розміри яких були мізерними порівняно з бюджетом установи і з державним фінансуванням, що його надавали іншим науковим установам в Австро-Угорщині.

Завдання створити музей було поставлене перед НТШ ще в першому статуті. У ньому, зокрема, зазначалося, що Товариство «має плекати та розвивати науки в українській мові та штуки і збирати та зберігати всякі пам'ятки, старанності і наукові пред-

мети України-Руси. До того мають служити наукові досліді..., збирання матеріалів до бібліотеки і музею...» [15, с. 211]. Більшість дослідників дотримуються думки, що музей НТШ був заснований у 1895 р. Хоча в історіографії музейної справи вказують дві дати: 1893 р., коли до музею надійшли перші експонати (відомий колекціонер із Києва Василь Тарновський подарував портрет Т.Г. Шевченка, а художник Корнило Устиянович — ікону), і 1895-й — саме за цей рік у звіті про діяльність НТШ знаходимо згадку про музей [5, арк. 3].

Зважаючи на те, що в умовах русифікації чи колонізації елітарної міської культури в Україні культура народна набирала надзвичайної ваги та ставала своєрідним поштовхом для національного відродження українців, 11 травня 1898 р. з ініціативи Голови Виділу НТШ Михайла Грушевського створено Етнографічну комісію. Головним напрямком її діяльності став систематичний збір етнографічних і фольклорних матеріалів [6, арк. 20]. Тоді ж визначено функції музею та принципи його діяльності. Музей мав стати однією з наукових інституцій НТШ, а етнографічні дослідження — одним із найголовніших напрямків діяльності Товариства.

За час свого існування музей кілька разів змінював назву: спочатку називався Музеєм Наукового товариства ім. Т. Шевченка або Музеєм старинностей, потім — Музеєм старожитностей, з 1920 р. — Українським національним музеєм ім. Т. Шевченка, а в 1930-х рр. XX ст. — Культурно-Історичним музеєм.

Музей при НТШ існував повністю на кошти Товариства, якому сейм надав незначну грошову допомогу, тому не було змоги належним чином фінансувати комплектування музейних збірок, утримувати відповідний персонал. Починаючи з 1893 р. НТШ неодноразово зверталося до Галицького сейму з проханням виділити кошти для розбудови музею, однак безрезультатно [7, арк. 69—70]. Кількість закуплених речей була незначною, а основні надходження в музейні збірки відбувалися завдяки організаціям і приватним особам.

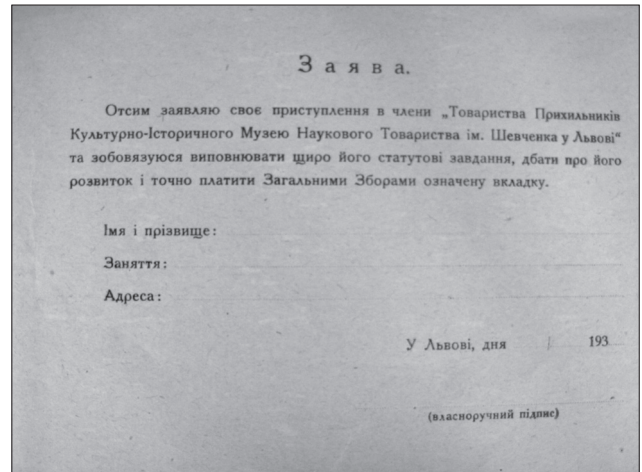
Тільки у 1900 р. розпочалась активна робота Етнографічної комісії у справі розбудови музею. Розуміючи всю важливість умов експонування, збереження та наукового опрацювання етнографічної колекції, НТШ у 1912—1913 рр. виділяє для му-

зею 10 кімнат у щойно придбаному будинку на вул. Чарнецького, 24 (нині вул. Винниченка, 24). У цьому приміщенні музей містився аж до ліквідації Товариства в 1940 р., після зайняття Львова радянськими військами.

Комплектуванню етнографічної збірки музею сприяли програми-відозви до громадськості, які склали голова НТШ Михайло Грушевський, голова Етнографічної комісії Іван Франко та її секретар Володимир Гнатюк. Ці відозви, крім звернень до населення збирати і передавати до музею етнографічні матеріали, містили інформацію про сам музей, його мету та перспективи діяльності. Відома дослідниця українського музейництва, професор Г.А. Скрипник вважає ці відозви своєрідними науково-методичними посібниками, які ставили народознавчі дослідження в Галичині на рівень вимог тогочасної етнографічної науки [75, с. 79]. Невдовзі музей НТШ став таким вагомим відділенням Товариства, що з його існуванням не могла не рахуватися й держава: йому була надана фінансова допомога, щоправда, не дуже значна, але й це був безпрецедентний випадок в українському музейництві Галичини [72, с. 8]. У 1911 р. голова НТШ Михайло Грушевський домігся виділення від сейму 2000 крон на закупівлю експонатів. Іларіон Свенціцький зазначив, що «в розвиткові українського музейництва в Галичині це одинокий випадок, що музейна справа розпочата одиницею, в громадсько-національній інституції, одержала якусь підмогу від влади» [70, с. 24].

Після проголошення Польської держави Товариство втратило фінансову підтримку, яку раніше отримувало від центральної та крайової влади. Каса Товариства мала змогу покривати тільки платню директора Музею та однієї стипендії. Однак, незважаючи на фінансові труднощі, колекція Музею зростала і наприкінці 1930-х рр. Культурно-Історичний музей зумів зібрати 18540 експонатів етнографічного характеру [22, с. 424].

Не стояла осторонь справи розбудови музею НТШ і громадськість краю. Для сприяння музею 16 жовтня 1937 р. було створено «Товариство Прихильників Культурно-Історичного музею НТШ» [31, с. 27]. Його головою обрано директора Земельного банку у Львові, члена НТШ Павла Кривуцького, секретарем — директора Музею НТШ Ярослава Пастернака. «Допомагати Музеєві матеріаль-



но... , приєднувати до нього все нових прихильників, дбати про поширювання ідей українського музейництва та належну пошану для всієї української старовини» — так визначено мету товариства [61, с. 4].

З перших днів існування «Товариство прихильників Культурно-Історичного музею НТШ» розгорнуло енергійну діяльність. Так, тільки впродовж першого року існування це молоде об'єднання прийняло до своїх лав 440 членів. Активними учасниками товариства були члени НТШ Іван Гижка, Антін Іщак, Роман Гарасимчук, Калістрат Добрянський, Кость Паньківський, Іван Німчук, др. богослов'я о. Іван Йосафат Скрутень.

Матеріальну базу організації становили членські внески та добродійні пожертви установ і поодиноких громадян. У 1938 р. щедрю пожертву товариству зробили Центросоюз — 500 злотих і товариство «Підойма» у Дрогобичі — 200 злотих. Надходження організації за 1938 р. загалом становили 6124,94 злотого [29, с. 2]. Такий стан справ дав змогу покрити всі видатки Культурно-Історичного Музею НТШ на «консервацію, інвентаризацію, інсталяцію й закупівлю предметів музейної вартості, а всі інші випадки були покриті вступами гостей музею» [32, с. 99].

«Влаштування етнографічної вистави «Полісся», фінансування розкопок на «Золотому Тоці» в Крилосі, видання 10 тисяч наліпок з планом катедри в Крилосі та теракотові фігурки «Княжна з Крилосу», поміч в інсталяції музейних збірок, поїздки в терен для вивчення пам'яток старовини» — ось далеко не повний перелік справ, зроблених товариством [29, с. 2]. Слід зазначити, що розкопки у Крилосі відомий археолог Я. Пастернак проводив ще й при

фінансовій підтримці Митрополита УГКЦ Андрея Шептицького.

Організована «Товариством Прихильників Культурно-Історичного музею» (6 березня — 18 квітня 1938 р.) етнографічна виставка «Полісся» стала помітною подією в культурному житті Львова. У трьох залах музею НТШ було виставлено експонати з Пінська, Кобрини, Сарн, Камінь-Каширського, що репрезентували сільськогосподарські знаряддя праці, рибальство, бджільництво, ткацтво, вишивку, мереживо, кераміку, народний одяг тощо. Популярний тоді журнал «Нова хата» зазначав, що «...у трьох салях розгорнулась уся матеріальна культура цієї країни. Від простого глечика аж до рибальських сітей. І здивувала всіх... Виставка вражає своїм багатством» [63, с. 3]. Уперше виставка мала справді науковий та культурно-освітній характер. Шеститижневе дійство доповнювалося низкою науково-популярних рефератів про духовну та матеріальну культуру Поліського краю відомих науковців: Я. Пастернака, І. Раковського, В. Кубійовича, Ф. Колесси, І. Гургули, Р. Гарасимчука [19, с. 4; 26, с. 8; 47, с. 2—3].

Успішному проведенню виставки сприяли й цікаві компоненти дійства, такі як демонстрація одягу селянами з Полісся, виконання пісень і обрядів, відтворення поліських мелодій за допомогою валків фонографа, демонстрація фільму з побуту поліського села.

Виставку «Полісся» планували як початок організації ряду етнографічних виставок за принципом етнографічного районування України [19, с. 4]. Наступним її етапом стали плани Етнографічної Комісії НТШ влаштувати при підтримці «Товариства Прихильників Культурно-Історичного музею НТШ» з 5 березня по 16 квітня 1939 р. «Етнографічну Лемківську Виставу». З метою підготовки дійства Я. Пастернак та Р. Гарасимчук здійснили поїздку до музею «Лемківщина» в Сяноці. На виставку у Львові відібрано 182 предмети, які в шістнадцяти скринях вислано до Львова [73, с. 157]. Деякі експонати з Лемківщини музей НТШ вypoзичив у самбірського музею «Бойківщина» [1, арк. 104]. Крім експонування предметів побуту та народного мистецтва лемків, планувалося провести цикл лекцій та вечір лемківського фольклору і танців [25, с. 3]. Однак провести цю виставку заборо-

нила польська влада. У фондах Центрального державного історичного архіву України у м. Львові зберігається копія відповідного листа Львівського Воеводського управління до музею Наукового Товариства ім. Шевченка [8, арк. 18].

Плани Товариства на 1939 р. передбачали також подальше фінансування розкопок на «Золотому Тоці» в Крилосі, а згодом у Белзі та Звенигороді [29, с. 2].

У справі українського музейництва Галичини активну участь брала церква.

Саме церковний діяч став основоположником першої в Галичині української, суто музейної установи. У 1805 р. на основі власної збірки пам'яток старовини Галицький Митрополит Андрей Шептицький заснував Церковний музей, який згодом перейменовано на Національний Музей імені Митрополита Андрея графа на Шептичах Шептицького. Згідно з шостим параграфом Статуту Музею, майно інституції складалося з фундації греко-католицького Галицького Митрополита Андрея графа на Шептичах Шептицького, а саме: «музейних зборів, бібліотеки та інвентаря, описаних спеціальними каталогами» [58, с. 2].

Спочатку музей розміщувався в підсобних приміщеннях архітектурного комплексу Собору св. Юра, «на митрополичому дворі в п'яти просторах світлицях, приладжених з давньої митрополичої возівні» [68, с. 3]. У 1907 р. на кошти засновника закуплено для потреб музею будинок художника Яна Стички на вул. Міцкевича (нині Листопадового чину, 11), а 1911 р. — репрезентативну споруду, власність професора Дуниківського на вул. Мохнацького (нині Драгоманова, 42) [16, с. 7]. Нотаріальним актом від 11 липня 1911 р. Андрей Шептицький офіційно змінив назву наукової фундації на «Національний музей у Львові».

На потреби плоду своєї праці Андрей Шептицький призначив фінансове забезпечення в сумі 18000 корон на десять років (до 1921 р.). Однак його внесок у фінансування потреб інституції був значно більшим. Тільки за 10 років існування Музею Митрополит виділив 350000 крон і подарував 3400 пам'яток із загальної кількості експонатів 16500 [68, с. 3].

Винятковою подією для Галичини стало святкове відкриття Національного музею 13 грудня 1913 р. Іларіон Свенціцький зазначав, що в цей день Ан-

дрей Шептицький передав свій музей, як самостійну наукову установу, ним засновану, для загального народного вжитку [68, с. 3].

Поступово Національний музей у Львові зі збірки суто церковного характеру став провідним осередком збирацької, наукової й культурної праці регіону. У музеї формуються збірки культурно-історичного відділу, відділу етнографії, археології, нумізматики... До їх комплектації засновник був причетний безпосередньо, оскільки передавав до музею вже не сотні, а тисячі унікальних пам'яток.

Значну відповідальність за збереження пам'яток української культури Митрополит Андрей покладав і на духовенство. До 1931 р. Митрополита капітула збрала для установи 220 предметів старовини, духовенство Галицької митрополії — 69, а особистий внесок засновника у фонди музею на 1931 р. становив 9880 пам'яток [37, с. 76].

Церковні діячі Галичини й самі намагалися підтримувати діяльність всенародної наукової установи. У 1931 р. з ініціативи єпископа І. Бучка засновано статутне товариство «Союз прихильників Національного музею у Львові» (СПНМ). Метою організації стало матеріальне забезпечення, збагачення збірок і розвиток наукової праці музею. На зборах засновників 4 грудня 1931 р. головою Союзу Прихильників Національного музею обрано єпископа Івана Бучка, заступником голови — м-ра Михайла Терлецького, скарбником — мітрата Олексу Базюка, членом Ради — д-ра Івана Брика, секретарем — директора Національного музею Іларіона Свенціцького, членами контрольної комісії — катихита Михайла Ладу і суддю д-ра Станіслава Старосольського [34, с. 6].

З огляду на значущість наукової фундації «Національний музей у Львові» Митрополитий Ординаріат закликав духовенство ставати активними членами «Союзу прихильників Національного музею» і залучати до співпраці з ним своїх вірних. З цією метою всім деканатам львівської Єпархії Рада Союзу розіслала статут організації із запрошенням про вступ [34, с. 6]. До співпраці з СПНМ запрошувалися не тільки галичани, а й представники з Волині, Полісся, Підляшшя та емігранти з Канади й Америки [34, с. 7]. Такі дії мали певні позитивні наслідки: впродовж першого року існування товариства його дійсними членами стали 10 священиків із Галичини і три

з Америки, які сплачували внески в розмірі 60 зл., і священики з Бібрецького, Бережанського і Струмило-Кам'янецького деканатів, що сплачували річні внески по 120 золотих. Того ж року долучилися до діяльності організації п'ять установ із річним внеском по 120 зл. та 24 приватні особи з внесками по 60 золотих [76, с. 34]. Як зазначено у звітах Управи Національного музею у Львові, за 1932 р. силами 50-ти членів СПНМ вдалося зібрати 1943 зл., у 1933 р. — 1582,97 зл. Ці кошти Національний музей виділив на закупівлю музейних предметів [35, с. 2; 36, с. 4]. Загалом же впродовж 1932 р. СПНМ зібрав 1856,70 зл., з яких 968,13 зл. було витрачено на закупівлю пам'яток, 143,10 зл. — на адміністрацію і друк, а 745,47 зл. перенесено на 1933 рік [50, с. 11]. У 1934 р. прихильники наукової фундації зібрали 13189 золотих добровільних пожертв у Львові, духовенство за межами міста — 2858,60, громадяни поза містом — 5773,13, діаспора з Америки — 18030 золотих [50, с. 19—21]. Завдяки лише внескам членів товариства сумарний дохід СПНМ від заснування до кінця 1938 р. становив 15025,56 зл. [51, с. 88]. На кошти, зібрані товариством «Союз прихильників Національного музею у Львові», вийшли три річні випуски «Літопису Національного музею». У них опубліковано звіти про діяльність музею і Союзу за 1934—1936 рр., огляд наукової діяльності установи за 30 років та поточні питання [64, с. 4].

Збереженню значної кількості пам'яток української культури активно сприяла черниця чину Сестер Василянок — Северина Парилле (27 липня 1884—1941). Важливою подією в культурно-мистецькому житті Галичини стало заснування нею Етнографічного музею при гімназії С.С. Василянок у Львові. Северина Парилле була не тільки колекціонером, а й дослідником українського народного мистецтва. Іларіон Свенціцький зазначив, що свій музей черниця «творила і вела з великим замилюванням та знанням справи» [69, с. 21].

Формування збірки музею розпочалося ще в перші роки педагогічної праці Северини Парилле в гімназії, де вона викладала українську, польську мови та історію, а згодом стала й заступником директора [49, с. 77]. Крім того, 1920 р. в гімназії засновано осередок організації «Пласт», однією з вимог до пластунок був збір етнографічного матеріалу по селах. Таким чином, завдяки наполегливій праці матін-

ки Северини та сформованого нею кола однодумців в музеї вдалося зібрати зразки народного одягу з усіх областей України [52, с. 121]. А колекції весільних вінків та обрядового печива були унікальними та єдиними в Галичині. Широко представлені у збірці музею були й предмети народного побуту: жорна, вила, кераміка, витинанки, писанки, дерев'яні хрести тощо [49, с. 77]. З-поміж усіх збірок українських музеїв Галичини саме збірку музею «людового мистецтва та народної ноші» при гімназії С.С. Василянок у Львові Іларіон Свенціцький вважав найбільш вдалою спробою спеціалізації [69, с. 21].

Значний успіх серед громадськості краю мали організовані сестрою Севериною численні виставки збірки музею в аудиторіях гімназії. Найпомітнішими серед них були виставки українського народного мистецтва, організовані у вересні 1931-го та влітку 1934 р. і виставка народного одягу, що відбулася з 29 грудня по 22 січня 1933 року.

Северина Парилле намагалася максимально популяризувати українське народне мистецтво як у Галичині, так і за її межами. У 1930-х рр. вона організувала низку лекцій і виставок із фондів музею у Нью-Йорку, Філадельфії, Вашингтоні, таким чином намагаючись реалізувати свою давню мрію — заснувати в Америці український етнографічний музей.

На особливу увагу заслуговує небувалий український музейницький рух у Галичині в 20—30-х рр. ХХ століття. Після польської окупації та рішення Ради Послів у березні 1923 р. про остаточне приєднання Галичини до Польської держави поряд із політичною і підпільною боротьбою великої ваги набирав культурно-освітня праця, в якій істотне місце посідає музейна справа. Загальне пожвавлення українського національно-культурного руху в Галичині в той період спричинило виникнення мережі українських музейних товариств і регіональних музеїв. У 1927 р. засновано товариство «Бойківщина» у Самборі, статут і діяльність якого стали зразком для музейних організацій «Яворівщина» в Яворові та «Лемківщина» в Сяноці [69, с. 22]. Крім того, «Бойківщина» стала своєрідним координуючим центром для всіх регіональних музейних товариств і осередків Галичини міжвоєнного періоду. На окремих статутах провадили свою діяльність музейні об'єднання «Стривігор» у Перемишлі, «Верховина» в Стрию та товариство «Український Музей

Поділля» в Чорткові. У руслі завдань товариства «Просвіта» — сприяти й підтримувати діяльність музейних осередків краю — при місцевих філіях засновано музейні спілки в Сокалі, Раві-Руській. Крім того, український музей при філії товариства «Просвіта» розгорнув свою діяльність у Станіславові. При педагогічному товаристві «Рідна школа» функціонували музейні об'єднання в Тернополі, Бережанах, Рогатині; при товаристві «Український Народний Дім» та на основі його статуту — музейна спілка в Коломиї. Очевидно, такий феномен є проявом дії «самозахисного механізму, імунітету самозбереження націй, що в критичні моменти знаходить собі вихід у часом несподіваних місцях і формах» [39, с. 199]. Організація українських музейних товариств стала складовою частиною національного руху галицьких українців, вона негативно сприймалася польською владою, бо йшла врозрід із політикою Польського уряду.

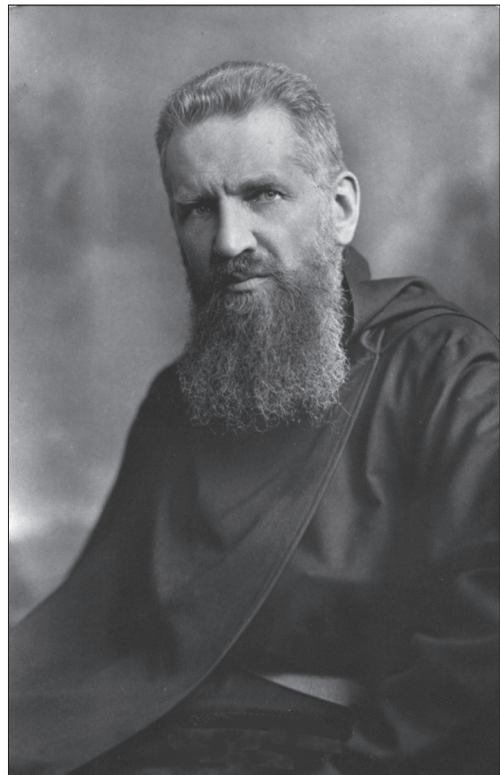
Товариство «Український Народний Дім» у Коломиї першим затвердило статут і план розвитку музею [41, с. 468]. Задум створити таке товариство виник у середовищі місцевої інтелігенції наприкінці ХІХ століття. 25 листопада 1881 р. ініціативна група на чолі з відомим педагогом о. Й. Кобринським звернулася до громади Коломиї із закликом збирати гроші на Народний Дім [57, с. 132]. Однак тільки через 15 років на кошти громадськості вдалося розпочати будівництво, яке було успішно завершено у 1902 році. У Народному Домі розмістилися майже всі культурні установи Покуття: товариства «Руська бесіда», «Боян», жіноча вчительська семінарія, книгарня, театральний зал. Більшу частину коштів на будівництво пожертвував о. Йосафат Кобринський, який мріяв відкрити в Народному Домі музей гуцульського народного мистецтва [57, с. 132].

Ідея створення музею в Коломиї була закладена в статуті товариства «Український Народний Дім», а його засновник о. Йосафат Кобринський надав для музею відповідну кімнату [10, арк. 22]. У параграфі третьому статуту товариства «Український Народний Дім» у Коломиї зазначалося, що об'єднання «має право утримувати бібліотеку і музей і т. п. культурні і наукові установи» [11, арк. 1]. Ще в кінці ХІХ ст. ентузіасти музейної справи в Коломиї розпочали збирати експонати для майбутнього музею, проте з різних причин його організацію було на пев-

ний час зупинено. Тільки 13 листопада 1926 р., виконуючи заповіт засновника «Українського Народного Дому» в Коломиї та постанови статуту, Управа товариства розглянула план створення музею, його статут та назву [44, с. 42]. Автором плану-структури майбутнього музею став Володимир Кобринський. Для вшанування пам'яті й заслуг людини, що перша подала ідею та розпочала втілювати її в життя, музей назвали «Український народний музей ім. о. Йосафата Кобринського» [10, арк. 22].

18 травня 1927 р. загальні збори товариства «Український Народний Дім» у Коломиї затвердили рішення своєї Управи про створення музею [43, с. 5]. До Управи товариства тоді входили відомі діячі Покуття М. Войцеховський, д-р А. Коссак, о. К. Капустинський, І. Михалевський, Д. Шумей, В. Кобринський, В. Оробець. Головою Управи був о. А. Русин, секретарем — Ю. Ковалів [10, арк. 22]. Ініціативний комітет з організації Коломийського музею очолив відомий культурно-громадський діяч Гуцульщини Володимир Кобринський, який ще у двадцятих роках ХХ ст. розпочав збір експонатів для майбутнього музею. Управа Народного Дому в Коломиї виділила для осередку кімнатку — гардеробну, а згодом ще три кімнати на другому поверсі, де розмістили зібрані експонати. Про діяльність музейного товариства в кінці 20-х рр. ХХ століття інформації не збереглося. Відомо тільки, що в 1928 р. завдяки зусиллям В. Кобринського було зібрано 300 експонатів [75, с. 179]. Офіційне відкриття музею відбулося 31 грудня 1934 року.

24 липня 1927 р. засновано Самбірське товариство «Бойківщина». До складу ініціативної групи увійшли др. Гуркевич, др. Кобільник, Курчак, др. Лавровський, Яновський, Нижанковський [23, с. 11—12]. Ентузіастами організаторами товариства у Самборі були адвокат Володимир Гуркевич, лікар Володимир Кобільник, професор вчительської семінарії, письменник Іван Филипчак, вчитель гімназії Михайло Скорик. Метою своєї діяльності об'єднання вбачало в заснуванні музею та всебічному дослідженні Бойківщини. Спочатку гурток отримав назву «Кооператив «Бойківщина». Дев'ятого вересня 1927 р. відбулися перші загальні збори засновників, на яких Володимир Гуркевичу доручено опрацювати статут товариства та майбутнього музею. Рішення про зміну назви «кооператив» (вона ще формально не існу-



Митрополит Андрей Шептицький

вала) на «статутне товариство» прийнято на зборах «Бойківщини» 15 лютого 1928 р., тоді ж обрано і його управу, до складу якої увійшли Володимир Гуревич — голова, Владислав Курчак — заступник, Михайло Скорик — секретар, Володимир Кобільник — скарбник. Членами управи обрано й суддів Василя Бережанського, Миколу Івасюка, Володимира Козакевича; професорів Гната Мартинця, Антона Княжинського, Карпа Шумного, Назара Ліхницького; священника Михайла Юзв'яка [24, с. 5].

З перших днів заснування товариство розпочало активну роботу зі створення музею «Бойківщина». Адвокат Володимир Гуркевич розробив статут установи та подбав про затвердження його у воєводстві. Розвитку музею сприяли експедиції членів товариства по Бойківщині з метою пропаганди музейництва і збору пам'яток. З огляду на музейні колекції члени товариства «Бойківщина» спеціалізувались у різних напрямках наукових досліджень: Володимир Кобільник зацікавився археологією, Іван Филипчак досліджував історію шкільництва, Михайло Скорик займався етнографією, вивчав бойківські писанки, топографію Бойківщини, Антін Княжинський досліджував бойківський діалект, Ольга Ляшецька — бойківську вишивку, Іван Максимчук — етногра-

фію та бойківське право, о. Юрій Кміт укладав словник бойківського «говору», Володимир Кордуба склав археологічну карту Бойківщини [45, с. 92]. Підсумком роботи мала стати монографія «Бойківщина». Передбачалось і видання життєписів видатних бойків, словника бойківського діалекту, словника географічних термінів Бойківщини, монографії з історії міст і сіл регіону [74, с. 6]. З 1931 р. товариство видавало свій друкований орган «Літопис Бойківщини». На його сторінках публікувалися дослідження з етнографії, мовознавства, історії, мистецтвознавства та археології Бойківщини.

Діяльність товариства та музею «Бойківщина» стала зразком для багатьох регіональних об'єднань Галичини. За сприяння Музейної секції при гуртку товариства «Рідна Школа» на початку 1931 р. в Яворові розпочало діяльність статутне товариство «Яворівщина» [2, арк. 8]. 31 січня 1931 р. це музейне об'єднання затвердило свій статут. Ініціатором заснування та головою товариства «Яворівщина» став місцевий адвокат та громадський діяч, представник старшини товариства «Рідна Школа» Михайло Фільц, секретарем — Павло Придаткевич [79, с. 176]. Значну допомогу в організації музею в Яворові краєзнавцям надали місцеві філії товариств «Сільський господар» та «Торгівельна спілка». Проведена за їхньою підтримкою кампанія дала змогу зібрати по селах численні зразки сільськогосподарського реманенту й продукції народних промыслів [41, с. 469].

Для максимального поповнення колекцій музею прихильники започаткування регіонального краєзнавчого осередку в Яворові вчителі Михайлина Гординська, Вікторія Турянська та художник Олександр Харків розгорнули в краї широку збирацьку роботу. Зібрані речі були розміщені в чотирьох відділах, а саме: церковної старовини, домашніх промыслів, нумізматики і пам'яток Першої світової війни та вивольних змагань [2, арк. 8]. Збірку свого музею організація розташувала в кімнаті будинку яворівського товариства «Рідна Школа». Слід зазначити, що, як і більшість музейних осередків Галичини досліджуваного періоду, музей «Яворівщина» потерпав від безгрошів'я, до того ж мав мале приміщення, яке не відповідало вимогам до зберігання експонатів. Першого травня 1938 р. голова товариства та хранитель музею «Яворівщина» Михайло Фільц знайшов для музею нову оселю. Як зазначалось у звіті про діяль-

ність музею «Яворівщина» за 1938—1939 рр., «за дуже низьку платню, трохи більше 20 зол. на місяць, музей отримав дві великі кімнати, в них розміщено всі експонати» [13, арк. 1].

«Зберегти для майбутніх поколінь пам'ятки нашої давнини на Лемківщині» — так визначило свою мету засноване 27 лютого 1931 р. в Сяноці музейне товариство «Лемківщина» [42, с. 262]. Засновниками товариства були др. В. Блавацький, Олена Ванчицька, о. Степан Венгринович, Лев Гец, Соня Коковська, др. Франц Коковський, о. Є. Константинович, В. Чайківський, І. Флюнт. Свій статут новостворене товариство розробило за зразком статуту товариства «Бойківщина» в Самборі та при сприянні його активних членів Володимира Гуркевича й Івана Филипчак [2, арк. 17—18]. 27 лютого 1931 р. відбулися Перші Установчі збори «Лемківщини», на яких головою товариства обрано відомого художника, колишнього січового стрільця Лева Геца, а його заступником — греко-католицького священника Степана Венгриновича. Одночасно при товаристві було започатковано музей.

Заснування товариства та музею при ньому стало для його зачинателів своєрідним способом боротьби проти офіційної політики влади. Цю політику Лев Гец окреслив так: «На Лемківщині маємо нову політику. Відокремлюють цю землю від коріння і забороняють все, що українське...» [73, с. 154]. Тому з перших днів заснування товариство розпочало активну збирацьку діяльність, залучаючи до роботи учнівську молодь, і вже за півроку існування музею набуто із 35-ти сіл 1100 пам'яток матеріальної і духовної культури лемків [79, с. 176]. Члени товариства «Лемківщина» розділили між собою працю в музеї таким чином: Лев Гец був відповідальний за мистецьку частину збірок, др. Франц Коковський — за етнографічну (народознавчу) та «пропаганду» — планомірне поширення звісток про музей та музейництво, проф. Іван Флюнт — за історичну [42, с. 263]. Така чітка спеціалізація сприяла швидкому розростанню музею. Члени товариства тільки за перші п'ять років його існування опрацювали 77 сіл і містечок Лемківщини та придбали для нього 6521 пам'ятку [46, с. 4].

В організації та популяризації українських осередків етнографічних досліджень неоціненною була і роль місцевих філій товариства «Просвіта». Рішен-

ня про започаткування музею наприкінці 1927 р. ухвалила філія товариства «Просвіта» в Сокалі [3, арк. 1]. Організатором збірки став Іван Рачинський, колишній архіваріус табору інтернованих стрільців Української Галицької Армії в Юзефові (Чехія). Як свідчать архівні документи, члени місцевої філії товариства «Просвіта» підбір та каталогізацію експонатів для майбутнього музею розпочали у 1929 р., зосереджуючи свою увагу в основному на краєзнавчих пам'ятках та архівних матеріалах [3, арк. 1]. Зразково впорядкувати зібрані матеріали просвітянам допоміг знавець принципів наукового опису й каталогізації Іван Рачинський [41, с. 469]. За даними укладеного ним каталогу, в 1930 р. збірка товариства «Просвіта» в Сокалі вже мала 368 пам'яток, крім того, було зібрано невеликий архів спогадів і документів часів Першої світової та українсько-польської воєн [81, с. 179]. Зібрані предмети та каталог зберігались у приміщенні товариства «Просвіта», у спеціально відведених для них шафі. У 1930 р. робота над організацією музею в Сокалі була припинена.

Тільки 2 лютого 1936 р. філія «Просвіти» в Сокалі склала повітову анкету, в якій ухвалила розбудувати музей, що отримав назву «Український Народний Музей «Сокальщина» ім. Андрія Чайковського, при філії Товариства «Просвіта» в Сокалі». У місцевому часописі «Голос з-над Буга» просвітяни розмістили відозви з інформацією про майбутній музей [56, с. 2]. Крім того, ідею створення регіонального музею активно пропагували місцеві краєзнавці через читальні «Просвіти». Розгорнути пропагандистську кампанію зі збору коштів та експонатів для майбутнього музею в Сокалі допоміг дослідник Гуцульщини Володимир Кобринський. Завдяки тому, що «Укрінбанк» у Сокалі безкоштовно надав під музей велику кімнату з передпокоєм у своїй будівлі, 12 липня 1936 р. вдалося відкрити музей для відвідувачів [14, арк. 11].

Для матеріальної підтримки музею громадськість краю започаткувала «Товариство прихильників музею «Сокальщина». 23 квітня 1937 р. відбулися збори засновників товариства, на яких обрано Виділ організації. Його головою став директор музею «Сокальщина» Богдан Чайківський, секретарем — мр. Ярослав Йонак, касиром — Марія Хрущева. Крім того, членами Виділу було обрано др. Миколу Сатурського та Олену Хомінську [59, с. 4]. У статуті новостворено-



Северина Парилле — організатор виставки в Нью-Йорку го об'єднання зазначалося, що основним його завданням є моральна та матеріальна допомога музею «Сокальщина» [59, с. 4]. Моральна допомога полягала в поширенні ідей музейництва, зацікавленні музеєм найширших верств населення, матеріальна — у щомісячних членських вкладках, які мали бути спрямовані на закупівлю експонатів, їх зберігання, консервацію та розкопки. Внески становили 50 гр. на рік для хліборобів та 25 гр. щомісяця для всіх інших членів «Товариства прихильників музею «Сокальщина» [59, с. 4]. Таким чином, завдяки незначним вкладкам від 1 травня 1937 р. до середини 1939 р. вдалося зібрати близько 700 зл. [81, с. 180]. Це було доволі значною сумою, адже фонди музею склалися тільки з добровільних пожертв громадян.

Ідея започаткувати товариство та музей у Перемишлі виникла в середовищі місцевої інтелігенції навесні 1931 року. 5 квітня 1931 р. відбулися збори ініціативного комітету [82, с. 4]. Засновниками товариства стали доктор історичних наук, дійсний член НТШ, професор гімназії Іван Шпитковський, художниця, професор гімназії Олена Кульчицька, відомий громадський та освітній діяч, професор гімназії Богдан Загайкевич. Постанову про створення музейного товариства та заснування музею «Стривігор» прийнято на загальних зборах прихильників 25 липня 1932 р. Статут організації воєводський уряд у Львові затвердив 25 серпня того ж року [28, с. 230]. 11 грудня 1932 р. відбулися перші загальні збори товариства «Стривігор» [82, с. 4]. Свою назву товариство та музей отримали від назви річки Стривігор (Стрвяж), яка, впливаючи з Бескидів,

пересікає територію Перемишльської землі. Автором пропозиції саме так назвати музей був поет та історик Василь Пачовський [21, с. 3]. Збірку свого музею товариство «Стривігор» розмістило спочатку в одній кімнаті кредитного товариства «Віра», а від серпня 1935 р. її було перенесено до Бурси імені Святого Миколая [28, с. 231].

Ідея створити музей у Стрию належить адвокату доктору Єроніму Калитовському, який ще в роки Першої світової війни розпочав збирати експонати для майбутнього музею. Доктора Калитовського підтримали вчителі Іванна Витковицька та Інокентій Захарій, які за дорученням Товариства українських жінок у 1916 р. займалися збиранням воєнних пам'яток [18, с. 101]. Однак важкі роки воєнного лихоліття і повоєнні роки окупації краю поляками не дали змоги втілити в життя плани щодо заснування музею.

Тільки навесні 1932 р. громадськість Стрия повернулася до ідеї створення музею. Голова станової організації «Взаємної помочі українського вчителівства» Осип Сілецький став ініціатором заснування музею та закликав учителів Стрийщини збирати етнографічні матеріали, стародруки, книжки, ікони, картини тощо. Адвокат Роман Домбчевський розробив статут майбутнього товариства та музею при ньому. 16 квітня 1932 р. відбулись Установчі збори товариства «Верховина», на яких прийнято статут товариства та музею й обрано його управу [78, с. 13]. Головою товариства «Верховина» обрано Осипа Сілецького, членами-засновниками стали о. Роман Вишочанський, Омелян Цісик, Володимир Котович, Роман Лисович, Роман Домбчевський, Іван Кузів, Тадей Залеський. Єдиною жінкою серед членів-засновників була знана діячка культурного та господарського життя Галичини Ольга Бачинська, яка входила до першої управи й виконувала обов'язки скарбника музею. Крім того, на Установчих зборах було обговорено засадничі принципи вступу в товариство, прийнято рішення про ведення хроніки та ухвалено спільно з філією «Союзу українок» проводити найактивнішу роботу зі збирання етнографічних матеріалів. Слід зазначити, що музейники Галичини радо вітали заснування нового товариства. На установчих зборах товариства «Верховина» були присутні представники товариств «Лемківщина» в Сяноці та «Яворівщина» в Яворові. Від товариства «Бойківщина» прибула делегація у складі Володи-

мира Гуркевича, Антона Княжинського та Михайла Скорока [78, с. 13].

Щоб розширити коло прихильників музею, активний член товариства «Верховина» Роман Домбчевський писав і поширював відповідні відозви та звернення до населення краю. Завдяки цьому кількість прибічників музею збільшувалася, у 1937 р. товариство «Верховина» нараховувало вже 100 членів [20, с. 4]. Для активізації збирацької роботи члени об'єднання складали та розсилали до кооперативів, читалень товариства «Просвіта», вчителів спеціальні питальники — «квестіонари». У перший рік існування музей не мав свого приміщення, а з 1933 р. він був розміщений у будинку товариства «Народна Торгівля» [17, с. 439].

8 листопада 1932 р. засновано музейне товариство в Чорткові. У статуті товариства «Український музей Поділля» в Чорткові було записано, що метою спілки є «освіта і піднесення культури та добробуту українського народу..., пізнання побуту, природи і світогляду населення Поділля, поширювання замилювання до старини і мистецтва та зберігання всяких предметів музейної вартости» [9, арк. 1]. Крім того, зазначалося, що музей буде збирати: «а) археологічні знахідки, б) історичні документи, в) предмети з обсягу етнографії, г) зразки природи краю, ґ) з обсягу краєзнавства, д) старих друків, е) творів мистецтва» [9, арк. 1]. Загальне керівництво Товариством здійснювали Старшина та Загальні збори. До спілки входили звичайні члени та добродії. Датований 8 листопада 1932 р. статут товариства «Український музей Поділля» у Чорткові підписали Іван Кароль, Ольга Живкова, о. Роман Добрянський, Роман Квасниця, Василь Шкварки, др. Іван Хичій, др. Михайло Файки, Василь Шматта, Володимир Електорович, Микола Пачовський, Степан Довгополий, Антін Слободян, мр. Остап Фірчук [9, арк. 1—27]. Очолив музейний гурток у Чорткові місцевий адвокат Володимир Електорович. Матеріальну базу товариства становили щомісячні членські внески в розмірі 1 зл. для звичайних членів та 50 гр. для малозаможних. Таким чином, на кінець 1932 р. ентузіастам музейної справи в Чорткові вдалося зібрати невелику бібліотеку з історії Тернопільщини та Чорткова [60, с. 4].

«Пізнання равського повіту у давній і сучасній добі, з антропологічного, демографічного, історич-

ного, етнографічного, археологічного і природничого погляду» — такою була записана у статуті мета музейного товариства в Раві-Руській [4, арк. 55]. «Основуючі збори» об'єднання відбулися 24 січня 1935 р. [4, арк. 11]. На них, зокрема, зазначалося, що при місцевій філії товариства «Просвіта» створюється музейна організація під назвою «Наукова секція». На зборах засновників затверджено Провід товариства в такому складі: секретар — Євген Божик, скарбник — Богдан Осідач, господар — проф. Ярослав Савчак, інж. Корнило Целевич, др. Іван Кунців. Головою товариства обрано місцевого адвоката Івана Кунціва [4, арк. 11].

Проект статуту організації підготував інженер К. Целевич. У ньому зазначалося, що членом «Наукової секції» може бути кожен учасник товариства «Просвіта» в Раві-Руській, який сплатить місячну вкладку в розмірі 50 гр. На кінець 1935 р. до об'єднання входило двадцять членів [4, арк. 11].

«Наукова секція» започаткувала й музей. Місцева філія «Українбанку» надала для нього кімнату в своїй будівлі, що дало змогу 15 грудня 1935 р. відкрити осередок для відвідувачів [3, арк. 1].

Щоб поставити справу організації музею на фактичну основу, члени «Наукової секції» в Раві-Руській вивчали зразки статутів, правилників та звіти про діяльність інших музейних осередків Галичини. З цією метою в січні 1936 р. учасники «Наукової секції» звернулися з відповідними листами до існуючих українських обласних музеїв краю [4, арк. 12]. Значну практичну та теоретичну допомогу краєзнавцям надали члени товариства і музею «Бойківщина» в Самборі. Комплектуванню музейної збірки мала сприяти розроблена «Науковою секцією» та видана на кошти місцевої філії товариства «Просвіта» відозва «До громадянства равського повіту». У ній, зокрема, зазначалося, що музей прийматиме речі історичні та мистецької вартості в дар або в депозит, з обов'язком повернути їх на першу вимогу [4, арк. 13]. Популяризував осередок і розробив короткий огляд з діяльності музейного товариства в Раві-Руській активний член Проводу «Наукової секції» Ярослав Савчак. Публікацію безоплатно розмістив на своїх сторінках ілюстрований щоденник «Новий час» [67, с. 7]. Однак належного розуміння серед громадськості краю музейна справа не знайшла, кількісно збірка музею була незначною.

Складовою частиною національного руху галицьких українців кінця XIX — першої половини XX ст. була боротьба за рідну школу. Місію захистити рідну школу від остаточної ліквідації взяло на себе «Руське Товариство Педагогічне». Статут цього об'єднання затверджено рішенням ц. к. Намісництва 6 серпня 1881 р., ч. 37847 [66, с. 1]. У параграфі першому статуту зазначено мету товариства: сприяти потребам «руського народу», засновувати та підтримувати народні школи, допомагати справі виховання молоді на основі «матерного язика» [66, с. 1]. У 1912 р., після зміни статуту, організація отримала назву «Українське Педагогічне Товариство», а від 1926 р. почала називатися «Рідна Школа». Як було зазначено в новому статуті, мета товариства — «заспокоювати всі потреби українського народу на полі шкільництва, як рівнож публічного, домашнього, передшкільного й позашкільного виховання» [65, с. 5]. Для досягнення цієї мети організація мала засновувати й утримувати школи, науково-виховні заклади, допомагати приватним особам у започаткуванні такого типу шкіл; організовувати й вести шкільні курси, навчальні курси для дорослих та молоді, яка була позбавлена шкільної науки; курси промислові, господарські, торговельні; запроваджувати для шкільної молоді стипендії та матеріальну допомогу; займатися виданням книжок і часописів; організовувати виставки, концерти, фестини, лекції в містах і селах. В окремому пункті статуту товариства «Рідна Школа» йшлося про закладання загальнодоступних бібліотек і музеїв [65, с. 7].

У травні 1932 р. започатковано музейно-краєзнавчий гурток при кружку та на статуті педагогічного товариства «Рідна Школа» в Тернополі [2, арк. 9]. Ініціатором заснування став викладач української державної гімназії, сотник УГА Яким Ярема. Він разом із головою повітового союзу гуртків товариства «Рідна Школа» адвокатом Степаном Бриковичем та головою філії товариства «Просвіта», викладачем Томою Водяним започаткував український музейний осередок у Тернополі. Справами музею керувала управа, обрана із членів Музейної секції, заснованої при кружку [2, арк. 3], а місцева філія товариства «Просвіта» для збереження музейних експонатів виділила ентузіастам одну кімнату в своїй будівлі [62, с. 5]. Слід зазначити, що офіційно зареєструвати товариство та музей при ньому не

вдалося. Тоді в Тернополі вже існував польський краєзнавчий «Музей Подільської землі», тому воєводська влада була категорично проти українського музею та запропонувала українцям співпрацювати з уже діючим закладом [2, арк. 9]. Однак, незважаючи на спротив польської влади, музей розпочав свою діяльність. Як зазначалося в часописі «Діло», «музей цей загальновідомий і єдиний на території Поділля» [62, с. 5]. У 1932 р. музейна збірка нараховувала 1000 експонатів з археології, історії, етнографії, геології та палеонтології.

12 листопада 1935 р. при місцевій філії педагогічного товариства «Рідна Школа» засновано музейне товариство ім. Андрія Чайковського в Бережанах [55, с. 6]. Ініціатором цього став основоположник і багаторічний директор «Українського народного музею ім. Й. Кобринського» в Коломиї Володимир Кобринський. 10 лютого 1935 р. в Бережанах він виголосив реферат про роль і значення музейництва та звернувся до громади міста з пропозицією створити свій краєзнавчий осередок [55, с. 6]. Потребу регіонального музейного осередку розуміла й громадськість краю, адже свого музею не мали ні Бережани, ні Підгайці, ні Перемишляни, ні, врешті, Монастириська та Бучач. Саме тоді громада Бережан і прийняла рішення про організацію відповідного товариства та музею при ньому. Головою музейного товариства обрано педагога, вчителя гімназії в Бережанах Василя Левицького. Значну допомогу в організації осередку бережанським аматорам місцевої історії надав засновник музею «Лемківщина» в Сяноці др. Франц Коковський, який після виходу на пенсію переїхав до Бережан. Він і увійшов до Управи музею разом із викладачем др. Василем Левицьким та головою старшини кружка товариства «Рідна Школа» др. Володимиром Бемком [62, с. 5].

Правове існування регіонального музею імені Андрія Чайковського в Бережанах забезпечувалося статутом місцевої філії товариства «Рідна Школа», при якому він існував і для потреб якого товариство передало дві кімнати у власному будинку [4, арк. 14]. За задумом засновників, у музеї мали бути зібрані пам'ятки бережанської землі від найдавніших часів: «всі пам'ятки побуту (народна українська ноша, вишивки, писанка), культури (церковне та світське мистецтво, рукописи, книги), археологічні знахідки, матеріали до краєзнавства, народної творчості...»

[27, с. 5]. Для популяризації музею та активізації збирацької роботи серед населення краю Управа осередку в Бережанах розробила спеціальний квестіонар, в якому було чітко зазначено, що саме потрібно збирати до музею [27, с. 5].

Музей у Станіславові планували відкрити ще до Першої світової війни. Громада Станіславова, маючи намір заснувати у своєму місті при філії товариства «Просвіта» «Український національний музей», звернулася до директора Київського міського музею Миколи Біляшівського з проханням зробити для нього копії автографів відомих історичних діячів і козацької зброї. Відповідний лист зберігається в Інституті рукопису НБУ ім. В.І. Вернадського у Києві [48, с. 666].

У 1920-х рр. Лев Чачковський та Ярослав Хмільевський почали формувати археологічну колекцію, частину своїх знахідок з околиць Галича і Теревовлі вони передали духовній семінарії. У ній колекція зберігалась і зрідка поповнювалась завдяки дарункам громадськості краю [4, арк. 9—10]. Однак відсутність відповідного музейного приміщення утруднювала й унеможлилювала створення постійно діючого регіонального музею.

Спроби заснувати музейний осередок у Станіславові були й у 1935 році. Відомості про це знаходимо в листі гімназійного вчителя м. Станіславова Івана Чепика до Управи музею «Бойківщина» у Самборі, датованому 26 грудня 1935 року [4, арк. 9]. У ньому автор інформував про створення товариства прихильників музею, до складу якого увійшли гімназійний вчитель В. Пашницький, лікар Я. Хмільевський і радник Величко. Крім того, І. Чепик розпочав збір і опрацювання спеціальної музейної літератури та звернувся по допомогу в організації осередку до колеги із Самбора [4, арк. 9]. Однак втілити в життя плани щодо організації музею не вдалося.

Тільки в 1937 р. прихильники музейної справи в Станіславові знову повернулися до питання про заснування місцевого регіонального осередку. 26 жовтня 1937 р. філія товариства «Просвіта» в Станіславові скликала спеціальну раду щодо заснування українського музею [77, с. 4]. На ній музейний референт Відділу філії «Просвіти» др. Я. Хмільевський, зокрема, наголосив, що польська влада не дасть дозволу на відкриття самостійного українського музею, адже в міжвоєнний період у Станіславо-

ві, як і в Тернополі, вже існував польський краєзнавчий осередок — «Покутський музей у Станіславові» [77, с. 4]. Тому краєзнавці прийняли рішення про започаткування музею при одному з українських товариств. Так 28 жовтня 1937 р. було засновано «Обласний Музей в Станіславові» як Музейну секцію при філії товариства «Просвіта» [12, арк. 9]. Приміщення для музею надало у своїй будівлі педагогічне товариство «Рідна Школа» [12, арк. 9]. Організацією музею в Станіславові займався музейний Комітет, до якого увійшли др. Хмілевський як представник Відділу філії товариства «Просвіта», проф. Залеський, проф. Гавдяк, проф. др. Пашницький та мгр. Кушнір [77, с. 4]. Основне завдання своєї діяльності Комітет вбачав у проведенні активної агітації серед громади краю у справі розбудови музею, розгортання широкої збирацької роботи та встановлення зв'язків із представниками інших музеїв Галичини [77, с. 4].

Сприяти формуванню збірок музею мав правильник, який розробили члени Комітету та затвердив Відділ філії «Просвіти». Крім того, щоб поставити справу організації музею на наукову основу, голова Управи музею Маркіян Гавдяк звернувся за допомогою до Комітету українських музеїв у Польщі [12, арк. 9]. Зокрема, йшлося про надання інформації про музейницький рух і про надсилання літератури до бібліотеки регіонального музею в Станіславові. Зі свого боку, «Обласний Музей в Станіславові» зобов'язувався передавати до Національного Музею у Львові всі предмети загального характеру [12, арк. 9]. Однак, незважаючи на всі зусилля засновників осередку, справа створення регіонального музею в Станіславові тоді не знайшла належної підтримки серед населення краю, його збірки залишалися незначними. Станом на грудень 1937 р. станіславівським краєзнавцям вдалося зібрати тільки невеликі «збірки з простору Княжого Галича» [12, арк. 9].

Музейні гуртки були засновані в Тереховлі та Рогатині [4, арк. 1]. Невеличкі музейні збірки, створені при них, були доступними лише для невеликого, обмеженого кола відвідувачів. До прикладу, заснований при товаристві «Рідна Школа» музей у Рогатині до 1939 р. зумів зібрати тільки 500 предметів.

Отже, українське етнографічне музейництво Галичини кінця XIX — 1930-х рр. XX ст. розвивалося без державної підтримки. Тому такими важли-

вими були підтримка громадськості, церкви й само-віддана праця ентузіастів у формуванні та становленні українських музеїв краю. За їх ініціативи та активного сприяння у Львові були створені музеї при товариствах «Просвіта», НТШ, «Національний музей у Львові», музей при гімназії сестер Василіянок. В міжвоєнний період музеї при українських товариствах постають у ряді повітових міст та містечок Галичини: Коломиї, Самборі, Стрию, Яворові, Перемишлі, Сяноці, Чорткові, Тернополі, Сокалі, Рава-Руській, Бережанах, Станіславові, Тереховлі, Рогатині. Подвижницька діяльність громадськості краю сприяла національно-культурному відродженню, піднесенню національно-патріотичної свідомості серед населення не тільки Галичини, а й усієї України. Українські етнографічні збірки музеїв Галичини стали важливим чинником національного самоствердження українців.

1. Державний архів Львівської області (далі — ДАЛО). — Ф. 1245 (Товариство «Бойківщина» в Самборі). — Оп. 1. — Спр. 94.
2. ДАЛО. — Ф. 1245. — Оп. 1. — Спр. 79.
3. ДАЛО. — Ф. 1245. — Оп. 1. — Спр. 97.
4. ДАЛО. — Ф. 1245. — Оп. 1. — Спр. 92.
5. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі — ЦДІА України у м. Львові). — Ф. 309 (Наукове товариство ім. Шевченка). — Оп. 1. — Спр. 21.
6. ЦДІА України у м. Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 42.
7. ЦДІА України у м. Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 62.
8. ЦДІА України у м. Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 65.
9. ЦДІА України у м. Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 2722.
10. ЦДІА України у м. Львові. — Ф. 360 (Музей отця Й. Кобринського). — Оп. 1. — Спр. 631.
11. ЦДІА України у м. Львові. — Ф. 687 (Союз українських наукових робітників книгозбірень і музеїв у Львові). — Оп. 1. — Спр. 10.
12. ЦДІА України у Львові. — Ф. 687. — Оп. 1. — Спр. 8.
13. ЦДІА України у Львові. — Ф. 687. — Оп. 1. — Спр. 11.
14. ЦДІА України у м. Львові. — Ф. 348 (Товариство «Просвіта»). — Оп. 1. — Спр. 462.
15. Барвінський Ол. Про заснуване і дотеперішній розвиток товариства ім. Шевченка у Львові / Ол. Барвінський // Записки НТШ. — Львів, 1892. — Ч. 1. — С. 209—212.

16. Батіг М. Білі сторінки в історії Національного музею у Львові / Микола Батіг // Літопис Національного музею у Львові. — 2000. — № 1 (6). — С. 5—30.
17. Боднарук І. До історії стрийського музею «Верховина» / Іван Боднарук // Стрийщина: Історико-меморіальний збірник Стрийщини, Скільщини, Болахівщини / ред. І. Пеленська, К. Бабяк. — Нью-Йорк: Комітет Стрийщини, 1990. — НТШ; Український Архів. — Т. II. — С. 438—440.
18. Верес Галина. Світлиця пам'яті. З історії Стрийського музею «Верховина» / Галина Верес // Хвилі Стрия. Сторінки з історії, культури та національно-визвольного руху. — Стрий: Щедрик, 1995. — С. 101—106.
19. Гарасимчук Р. Етнографічна виставка «Полісся» / Роман Гарасимчук // Літературно-науковий додаток до «Нового часу». — 1938. — Ч. 15 (27). — С. 4.
20. Геббель Фр. Наші обласні музеї: Стрийська «Верховина» / Фр. Геббель // Літературно-науковий додаток до «Нового часу». — 1937. — Ч. 3. — 1 листопада. — С. 4.
21. Гнатищак М. Скарби нашої культури / Микола Гнатищак // Назустріч. — Львів, 1936. — Ч. 4 (52). — С. 3.
22. Гонтар Т. Етнографічні колекції музею НТШ / Таїсія Гонтар // Записки НТШ. Праці секції етнографії та фольклористики. — Львів, 1992. — Т. ССХХІІІ. — С. 417—427.
23. Горняткевич В. Музей «Бойківщина» у Самборі: заснування, розквіт, небуття, відродження / Всеволод Горняткевич // Літопис Бойківщини. — 2002. — Ч. 2/63 (74). — С. 11—24.
24. Данчин Р. З історії товариства та музею «Бойківщина» у Самборі / Роксоляна Данчин // Український музей. — 2004. — № 2. — С. 5.
25. Добрянський К. Етнографічна вистава Лемківщини / Калістрат Добрянський // Українські вісти. — 1939. — Ч. 47 (966). — 3 березня. — С. 3.
26. З відчимої салі. З циклу відчитів про Полісся // Діло. — 1938. — Ч. 61. — 20 березня. — С. 8.
27. З управи музею ім. Б. Чайковського в Бережанах // Бережанські вісти. — 1936. — Ч. 2 (3). — С. 5.
28. Заброварний С. Музей «Стривігор» в Перемишлі / Степан Заброварний // Варшавські українознавчі записки. — Варшава, 1989. — Вип. 1. — С. 230—232.
29. Загальні збори Товариства Прихильників Музею НТШ // Укр. вісти. — 1939. — Ч. 15 (934). — 24 січня. — С. 2.
30. Зайцева Зінаїда. Товариство імені Шевченка у Львові: перетворення з Літературного на Наукове / Зінаїда Зайцева // Матеріали V конгресу МАУ. Історія: збірник наукових статей. — Чернівці: Рута. — 2004. — Ч. 2. — С. 188—192.
31. Засідання Виділу 22.IX.1937 // Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові за час від 1.I.1935 — 25.XII.1937. — Львів, 1937. — Ч. 73. — С. 26—27.
32. Засідання Виділу 22.IX.1938 // Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові за час від 26. XII.1937 — 31.XII.1938 р. — Львів, 1939. — Ч. 74. — С. 98—99.
33. Звідомлення управи Музею Сокальщина за час від 25 березня до 20 серпня 1936 р. // Голос знад Буга. — Сокаль, 1936. — 1 вересня. — С. 2.
34. Звіт Управи Національного музею у Львові за 1931 рік. — Львів: Накладом Національного музею у Львові, 1932. — 12 с.: 3 світлини.
35. Звіт управи Національного музею у Львові за 1932 р. — Львів: Діло, 1933. — 17 січ. — 4 с.
36. Звіт управи Національного музею у Львові за 1933 р. — Львів: Біблос, 1934. — 4 лют. — 8 с.: 1 світлина.
37. Зіставлення вкладів // Двадцятьп'ять-ліття Національного музею у Львові, 1905—1930: збірник під редакцією директора музею І. Свенціцького. — Львів: Діло, 1931. — С. 75—76.
38. Історія Наукового Товариства ім. Шевченка: з нагоди 75 річчя його заснування 1873—1948. — Нью-Йорк; Мюнхен, 1949. — 51 с.
39. Кирчів Р. Роль музейних колекцій в активізації сучасних етнографічних досліджень України / Р. Кирчів // Народознавчі зошити. — 1995. — № 4. — С. 198—200.
40. Ковба Ж.М. «Просвіта» — світло, знання, добро і воля українського народу / Ж.М. Ковба. — Дрогобич: Відродження, 1993. — 128 с.
41. Козицький А. Українські краєзнавчі музеї Галичини в міжвоєнний період / Андрій Козицький // Вісник Львівського університету. Серія історична. — 1999. — Вип. 34. — С. 467—477.
42. Коковський Фр. Музей «Лемківщина» в Сяноці / Франц Коковський // Життя і знання. — 1936. — Ч. 9. — С. 262—264.
43. Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини. — К.: Мистецтво, 1991. — 188 с.: іл.
44. Кратюк О. Збирач скарбів / Ольга Кратюк // Народне мистецтво. — 1999. — № 3—4. — С. 42.
45. Крип'якевич І. Десятиліття «Бойківщини» / Іван Крип'якевич // Сьогодні і минуле: Вісник українознавства. — Львів: Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. — 1939. — Ч. 1. — С. 91—92.
46. Культурна праця на Лемківщині (загальні збори музейного товариства «Лемківщина» в Сяноці) // Діло. — 1936. — Ч. 104 (14.353). — 12 травня. — С. 4—5.
47. Курдидик А. Полісся в відчитовій салі. Підсумки «поліських вечорів» і рефлексії на їх тему / Анатоль Курдидик // Літературно-науковий додаток до «Нового часу». — 1938. — Ч. 20 (32). — 23 травня. — С. 2—3.
48. Кушнір В. Українське музейництво Галичини і Придніпрянська Україна (кін. XIX — поч. XX ст.) / Віталій Кушнір // Народознавчі зошити. — 2006. — № 5—6 (71—72). — С. 663—672.

49. Лев Василь. Мати Северина Парилле, ЧСВВ / Василь Лев // Український Архів. — Т. XXII. Пам'ятна книга гімназії Сестер Василянок у Львові. — Нью-Йорк ; Париж ; Сидней ; Торонто : НТШ у Нью-Йорку, 1980. — С. 77—79.
50. Літопис Національного музею за 1934 рік: неперіодичне видання Союзу прихильників Національного музею / друге видання стереотипне Літопису Національного Музею за 1934—1938 роки. — Львів : Національний музей у Львові, 2001. — С. 4—18.
51. Літопис Національного музею за 1938 рік: неперіодичне видання Союзу прихильників Національного музею / друге видання стереотипне Літопису Національного Музею за 1934—1938 роки. — Львів : Національний музей у Львові, 2001. — С. 79—92.
52. Лопушанська Віра. Гімназія С.С. Василянок у Львові / Віра Лопушанська // Визвольний шлях. — Лондон ; К., 1997. — Річник I. — Кн. 1 (586). — С. 119—124.
53. Мороз Мирослав. Матеріали до хронології діяльності Наукового товариства ім. Шевченка (1873—1944 роки) / Мирослав Мороз // З історії Наукового товариства імені Шевченка: збірник доповідей і повідомлень наукових сесій і конференцій НТШ у Львові. — Львів, 1997. — С. 260—319.
54. Мудрий В. Роля «Просвіти» в українському житті: з приводу шістдесятиліття «Просвіти» / В. Мудрий. — Львів : Просвіта, 1928. — 19 с.
55. Музей ім. Андрія Чайковського в Бережанах // Бережанські вісті. — 1935. — Ч. 1. — С. 6.
56. Музей «Сокальщина» в Сокалі // Голос знад Буга. — Сокаль, 1936. — 15 травня. — С. 2.
57. Н. К. і В. П. Музей народного мистецтва Гуцульщини / Н. К. і В. П. // Український календар. — Варшава, 1981. — С. 132—134.
58. Національний музей ім. митрополита Андрея графа на Шептичах Шептицького (Львів). Статут. — Жовква : Наклад музею, 1910. — 11 с.
59. Нове товариство // Голос знад Буга. — 1937. — Ч. 10 (25). — 15 травня. — С. 4.
60. Новинки // Діло. — 1932. — 29 грудня. — С. 4.
61. Опіка над українською старовиною: повідомлення «Товариства прихильників Музею НТШ» // Українські вісті. — 1937. — Ч. 242. — 1 листопада. — С. 4.
62. Подільський Музей у Тернополі. Новинки // Діло. — 1932. — Ч. 284. — 22 грудня. — С. 5.
63. Полісся в музею НТШ // Нова хата. — Львів, 1939. — Ч. 6. — С. 3.
64. П'ятиліття Союзу прихильників Національного музею // Діло. — 1937. — 4 квітня. — С. 4.
65. «Рідна школа», Українське Педагогічне Товариство. Статут. — Львів, 1926. — 30 с.
66. Руське товариство педагогічне. Статут / затвердженням ц. к. Намісництва з дня 6 серпня 1881. — Львів, 1881. — 15 с.
67. Савчак Я. Нова культурна станиця Равщини / Ярослав Савчак // Новий час. — 1936. — Ч. 24 (2139). — 1 лютого. — С. 7.
68. Свенціцький І. Національний Музей во Львові (1905—1915) / І. Свенціцький / Отдальный оттискъ изъ Неофициальной части «Львовскаго вѣстника». — 1915. — № 31. — Львовъ, 1916. — 8 с.
69. Свенціцький І. Образ розвою українського музейництва / Іларіон Свенціцький // Літопис Бойківщини. — 1938. — Ч. 10. — С. 18—24.
70. Свенціцький І. Про музеї і музейництво (нариси і замітки) / Іларіон Свенціцький. — Львів : Діло, 1920. — 79 (I) с. : іл.
71. Свенціцький І. XXV літ діяльності Національного музею / Іларіон Свенціцький // Двадцятьпять-ліття Національного музею у Львові, 1905—1930: збірник під редакцією директора музею І. Свенціцького. — Львів : Діло, 1931. — С. 6—18.
72. Сидор О. Національний музей у Львові в історії музейництва Галичини кінця ХІХ — початку ХХ ст. / Олег Сидор // Літопис Національного музею у Львові. — Львів, 2004. — № 3 (8) — С. 5—33.
73. Сидор О. Лев Гец і музей «Лемківщина» в Сяноці / Олег Сидор // Пам'ятки України: Історія та культура. — 1995. — № 3. — С. 153—158.
74. Скорик М. В десятиліття існування Товариства та музею «Бойківщина» в Самборі / Михайло Скорик // Літопис Бойківщини. — 1938. — Ч. 10. — С. 3—18.
75. Скрипник Г.А. Етнографічні музеї України. Становлення і розвиток / Г.А. Скрипник / АН УРСР. Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т. Рильського. — К. : Наукова думка, 1989. — 304 с. : іл.
76. Союз прихильників Національного музею у Львові // Львівські архієпархіальні відомості. — 1932. — 15 грудня. — С. 34.
77. Український музей у Станіславові // Літературно-науковий додаток до «Нового часу». — Львів, 1937. — Ч. 4. — 8 листопада. — С. 4.
78. Установчі загальні збори товариства «Верховина» в Стрию // Нова хата. — 1932. — Ч. 6 (червень). — С. 13—14.
79. Хроніка // Літопис Бойківщини. — 1931. — Ч. 1. — С. 176.
80. Цьольнер Е. Історія Австрії / Ерїх Цьольнер ; пер. з нім. Роман Дубасевич, Христина Назаркевич, Анатолій Онишко, Наталя Іваничук. — Львів : Літопис, 2001. — 712 с.
81. Чайковський Б. Музей «Сокальщина» / Богдан Чайковський // Життя і знання. — 1939. — № 6 (червень). — С. 179—180.
82. Шпитковський І. Дещо про історію музейницьких збірок у Перемишлі / др. І. Шпитковський // Український Бескид. — 1937. — Ч. 20. — 30 травня. — С. 4—5.

Andriana Nadopta

ON THE ROLE OF NON-GOVERNMENTAL
SCIENTIFIC ORGANIZATIONS AND CHURCH
CONGREGATIONS IN CREATION
AND ESTABLISHING OF UKRAINIAN
ETHNOGRAPHICAL MUSEUM WORKS
IN GALICIA (late XIX c. to 1930s)

In the article has been presented an analytic study in self-denying efforts of Galician community aimed to preserve monuments of Ukrainian culture. The Shevchenko Scientific Society, Prosvita (Enlightenment), Ridna Shkola (Native School), clergymen, as well as regional museum storages of Galicia had made true outstanding contribution in this respect. An attempt has been made to recognize their role and significance in establishment of Ukrainian ethnographic museum activities of Galychyna during the mentioned period.

Keywords: Scientific association, museum association, museum, ethnographic collection.

Андріана Надопта

РОЛЬ ОБЩЕСТВЕННЫХ,
НАУЧНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ И ЦЕРКВИ
В ФОРМИРОВАНИИ И СТАНОВЛЕНИИ
УКРАИНСКОГО ЭТНОГРАФИЧЕСКОГО
МУЗЕЙНОГО ДЕЛА ГАЛИЦИИ
конца XIX — 30-х гг. XX в.

В статье проанализирована самоотверженная деятельность общественности Галиции по сохранению украинских культурных ценностей. Значительную работу в этом направлении осуществляли НТШ, общества «Просвита», «Рідна Школа», церковные деятели и региональные музейные общества Галиции. Раскрывается их роль и значение в формировании украинского этнографического музейного дела Галиции в изучаемый период.

Ключевые слова: научное общество, музейное общество, музей, этнографическая коллекция.